

הערות על מאמר תורה – הקדמה להכנת והקבלה

יחזקו המשכיל כי דמיון התייחסות התורה שצנעל פה עם התורה שצנעל, להתייחסות הנשמה אל הגוף, הוא דמיון אומי עד מאלד וכל לך, כי כמו ששם היוגר יחנך צנעל כל יורד שכותם הנפשיות הפנימיות מתרשמות ציטוניות הגוף, עד שימלא המשכיל רשומים וסימנים מונהקים צנוף אשר צם מתגלים לעיניו כל כחות הנפשיות הפנימיות ומדותיה, עד שיוכל לדון על האדם על מה אדני טבעי מדותיו הטבעו הן טויות הן רעות, ויוכל לדעת אם נעיותו אל אדירות אל הקנאה אל השקר אל הכעס אל המתינות ושאר מדות הנפשיות, כמו שלמדוט רז"ל צמדכרשניי (יתרו ד' ע"ו) צמארם מתחלפין סחו דרשיותין וקמיטין צמחכא דברי נש לעוס עוצדוי, אים לאסתכלא דדיוקנין דבר נש צמוטמא צמפון צאפי צאזני, צרטוטין דדין וגומר, והדו לדבר זה סכני סחאגנאמא (עמ"ס צמלרע וצפר כי יהיה), ככה נרשמים צתורה שצנעל סימנים מונהקים, אשר מהם יתגלה לעין המשכיל צאמת חלק הנסתר שצתורה; והסימנים המונהקים האלה אשר מתוכם מתגלים תעלומות סתומות התורה, הם הי"ג מדות שצתורה נדרשת בהם, הקראים גם סימניי (כאשר אזכיר צהערה דביעית), וכן דתי מרנח ונלית הצורה הם הם הסימנים, לאים היודע ומצין סרשי ל"הק על אמתות עמקס, לרלות גלוי ומשורס צפי תורת משה אים אלהי'. הדינים הרבים ותולדי מולדותיהן אשר למדוטו סכמי סומנה והחלמוד צרות הי אשר עליהם. – והעעם שלא נכחנה הצורה צספה צצורה, עד שלא סחינה צה סחי סנות מתחלפות, הוא לדעתי כדי להעלות ציתרון מעלה את מדרגת הולכי צתורה הי לפי הכוונה האומי שנה, חה: כי יתרון האדם על הצרכאים אינה אלא צמה סהצמידה צידו לצמור צטוב מצהפוטו, אשר מלד צמירותו הספסית יוכל להסתלס ולהתעלות צמעלה רמה, ולזה יתח סיס לו לאדם מתנגדים המעים אותו לרע, יתח מעשיו ספונים אם יתגבר לעשות הסך ההתנגדות, חה אחד מן הטעמים ללדיק ורע לו, ורעע וטוב לו צעולם חזה, להגדיל כח ההתנגדות לעיני הדיקים, וצזה מעשיהם יתח ספונים, צהלטרק אל התנגדות טנע גופס גם ההתנגדות מולה להם, וכן לפעמים נוחן הקדוש צרוך הוא ממשלה לנציא סקר סרולה לעקור דבר מיחה, שיוכל לעשות נפלאות מתודשית ומעשים נוראים נפלאי מצהילים, וכיז אינו רק לצחינה ונסיין, סיתצבר ויתודה תוקף סהצנה סחלמינים צתורה אמתית, במצואר צתחונ (כזה י"ג) כי יקום צקרצך נציא וגוי ועשה אות, כי מנסה היז אחכס. וצמדכרש אעלס, (ורח קיז ע"צ) לא צדח הקדוש צ"ה ליגר ררע אלא לכנות צו צני אדם, ועיקר נסיון סעקרה סיה צרוך זה, כי הוא יתנך אחר: והעלסו סס לעולה, חה כוכל סחי כוונות מתחלפות, ולרלות אם יצמור אצרהס להצין צו לכוונה סהיז להסמיר עליו כצמואר סס צפי עקצ אשר סמעח צקולי. ולסנה צו עלמה, כאשר כחנה הצורה המלות אשר יעשה אותס האדם צזה וסי צהס צנא, לא כחנה אותס צלפון צברו עד שלא יהי מונן ממוט רק כוונה אחת, כי אז לא יהיה מלסמת סביסיה צידי אדם רק צצחינה עלמו, אם להתגבר על ילדו ולסמוע את דבר הי אשר ליה עליו, או ללכת

הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 8 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דרכי ילדו הרע המיעלו ללכת עקלקלות הסך עלת הי ומלכותו, חמנס עתה כאשר צלפון הצורה עלמה יס להצין צה כוונות מתחלפות, אשר אחת ממונה לצדה חסכות לדעת נוחן הצורה יפי, חמנס סחינה מתחלפת לה מכל וכל, עד אשר נקל לו לאדם למצוא צתורה עלמה עתדים ללכת אחרי סדירות לנעו הרע, כי הסוף דברי אלהים חיים להסכי' עם דעתו הנסדרת מלד נסיית סחוחתו הרעים, ולכן אים חמונים המתחזק ללכת מישרים צדרכי הצורה כפי כוונתה האמתית מתסכמת עם דעת האמתה, מלנד המלסמה סחיניית סיס לו מלד טנע ילדו, יס לו גם מלסמה עם מה סמוץ ממוט, לנלי נעות צדעת הצורה אחרי כוונתה המתחלפת לאמתית, סנה צזה מעלתו גדולה מאלד, כי יתח סהמלסמה כצדה אל האדם יתח חגדל מעלת נלסונו צה. זה סנרחה לדעתי צזה. דומה לזה חרזיל (צ"ד סי ח') נעשה אדם צללמוט צסעה סהיה משה כותב הצורה כיון ססביע לפסוק זה אמר לפניו. רנש"ע מה אחת נוחן סתחון פה למיניי אמתיה! אמר לו כתוב והרולה לעשות יעשה. ע"ס. ועל כיולז צזה אמר הנציא כי ישרים דרכי הי לדיקים ילכו צם וגוי;

הכתב והקבלה (בראשית עמוד מס 9 דברים) מקלנבורג, יעקב צבי בן גמליאל הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ספר בראשית פרק כא

(ב) ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים:

(ז) ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקני:

מדרש רבה בראשית פרשה נג פסקה ו

וה' פקד את שרה אמר רבי יצחק כתיב (במדבר ה) ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע זו שנכנסה לביתו של פרעה ולביתו של אבימלך ויצאת טהורה אינו דין שתפקד אמר רבי יהודה ברבי סימון אע"ג דאמר רבי הונא מלאך הוא שהוא ממונה על התאוה אבל שרה לא נצרכה לדברים הללו אלא הוא בכבודו וה' פקד את שרה ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו מלמד שלא גנבה זרע ממקום אחר בן לזקניו מלמד שהיה זיו איקונין שלו דומה לו למועד אשר דבר אתו אלהים רבי יודן ור' חמא רבי יודן אמר לט' חדשים נולד שלא יהיו אומרין גרופ מביתו של אבימלך רבי חמא אמר לשבעה שהם תשעה מקוטעים רבי הונא בשם רבי חזקיה בחצות היום נולד נאמר כאן מועד ונאמר להלן (דברים יז) כבוא השמש מועד צאתך ממצרים:

ספר בראשית פרק לז

(ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים:

מדרש רבה בראשית פרשה פד פסקה ח

וישראל אהב את יוסף רבי יהודה ורבי נחמיה ר' יהודה אומר שהיה זיו איקונין שלו דומה לו ר' נחמיה אמר שכל הלכות שמסרו שם ועבר ליעקב מסרן לו ועשה לו כתונת פסים ר"ל בשם רבי אלעזר בן עזריה אמר צריך אדם שלא לשנות בן מבניו שע"י כתונת פסים שעשה אבינו יעקב ליוסף וישנאו אותו וגו' פסים שהיתה מגעת עד פס ידו ד"א פסים שהיתה דקה וקלה ביותר ונטמנת בפס יד פסים שהפיסו עליה איזה מהם יוליכה לאביו ועלת ליהודה פסים על שם צרות שהגיעוהו פ"א פוטיפר סמ"ך סוחרים יו"ד ישמעאלים מ"ם מדינים ד"א פסים רבי שמעון בן לקיש בשם רבי אלעזר בן עזריה (תהלים 10) לכו וראו מפעלות אלהים וכתוב בתריה (שם) הפך ים ליבשה למה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים לפניהם פסים פס ים:

רש"ר הירש על בראשית כא:ב, ז, לז:ג

בן לזקניו. With these words, Sarah expresses all the exalted feelings of a happy mother, and in verse 7 she again gives expression to the profound significance of this happiness: **כי ילדתי בן לזקניו**.

בן לזקניו should not be taken merely in the literal sense — namely, that a son was born to Avraham in his old age. A similar phrase appears later (below, 37:3) regarding Yosef: **וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו**. There, too, the phrase should not be understood only in the literal sense. Yosef was, at most, seven years younger than Reuven, and no more than a year, or two years, younger than the sons born before him. In both places, the Midrash comments on this phrase: **מלמד שהיה לו ראייתו של אביו** (*Bereshis Rabbah* 53:6; 84:8), which literally means: the radiance of the child's countenance was the same as that of his father. Regarding Yosef an additional explanation is given: **שכל הלכות**

לֹא שָׁמְסָרוּ שֵׁם וְעָבַר לִיעֶקֶב מִסֵּרן לוֹ; all the traditions Ya'akov had received he transmitted to Yosef.

זְקוּנִים are the years in which a person realizes that he is soon to depart this world. During these years his thoughts and yearnings turn to the young “sapling” to whom he can bequeath his life's spiritual attainments, to the young person who will take his place and in whom his spirit will continue and live on after his death. בֶּן לֹזְקִנִי is that child who shows promise of becoming the spiritual heir of the old man drawing near to his death, the child whom the father designates to be trained for this purpose. Yitzchak was destined to be such a child. His aptitude for this destiny was attested to, say our Sages, by the radiance of his countenance. The delighted mother saw in her newborn a miniature spiritual reflection of Avraham.

So, too, in our verse: “Many laughed, but who among them מָלַל, said a word to Avraham that even comes near to expressing something of the vast significance of this infant I embrace in my arms! Through him I nurture the whole future of a nation, through him I am the mother of all who will descend from him; for he will receive and transmit to future generations the spiritual legacy of Avraham.” It is not just *one* child that mother Sarah is suckling. By nurturing and raising this one child, הַיְנִיקָה בָנִים שְׂרָה, she nurtures *sons*, for לֹזְקִנִי!

Despite the aforementioned weaknesses, Yosef had the making of an exceptional personality. Yisrael — not Ya'akov — regarded Yosef as the most excellent of his sons, כִּי בֶן זְקִנִים הוּא לוֹ, for he saw himself living on in Yosef; in Yosef he saw the heir to all his spiritual attainments (see Commentary above, 21:7).